

ליובלו של ועד הלשון העברית

דוד ילין

תחית הלשון העברית בתחית האומה בכלל

„ועד הלשון העברית“ חוגג השנה את שנת מלאות חמשים שנה לקיומו. עם התנועה שנתעוררה בדור הקודם בנוגע לתחית העם על אדמתו, עם הרעיון שעם ישראל צריך לשוב אל הארץ אשר במשך אלפי שנים התגעגע אליה ולחיות עליה כעם חי היושב על אדמתו וכשבתו הוא עליה בימי קדם — עם תנועה זו באה בהכרח גם שאלת תחית הלשון בתור תוצאה לתחית עם ישראל על אדמתו בכלל.

לפני ששים שנה התחיל המנוח בן־יהודה להביע דעתו שאי אפשר לעם להיות עם חי על אדמתו בשעה שאין לשונו בפיו. ביחוד קשה הדבר לעם ישראל המפרד והמפוזר בכל קצוי תבל, ובכל מקום שהוא נמצא בו, הוא מדבר את שפת אותה הארץ. אם ישוב עם ישראל אל ארצו וכל אחד ואחד ידבר בלשונו השגורה בפיו — הן זה מצב יותר גרוע מאשר בדור הפלגה. איך יוכל עמנו להיות לחטיבה אחת בארץ ישראל אם לא תהיה לשון משתפת בפיהם? ומלבד זה עלינו לזכר את העבדה שהלשון העברית נחשבה תמיד בקרב עמנו ללשון הקדש, לשון אשר בה נתנה לנו תורתנו ובה חזו נביאינו את חזיונותיהם לאידיאלים היותר נשגבים. ובכן מכל הבחינות, מחייב עם ישראל לשוב ולדבר בלשונו.

אמנם קל לאמר: על עם ישראל לשוב ולדבר בלשון העברית בעוד שבמשך אלף וחמש מאות שנה לכל הפחות לא היתה לשון זו שגורה בפיו. במשך תקופה ארכה זאת היתה אמנם גנוזה בספרים, ספרי התורה, ספרי חזון, ספרי תפלה. היה עוד זיק של חיים ללשון בחליפת מכתבים בין אותו החלק של העם שידע אותה עוד — אבל לִדְבַר בלשון זו, זאת לא נסה אף אחד.

מה היה מצב הלשון בתקופה הראשונה לקיומה? מה היה אוצר מליה או? את זאת לא נוכל לדעת, מפני שמהתקופה הקדומה נשאר לנו לפלטה רק חלק ממנה, ואולי רק חלק קטן מאותה הלשון אשר בה היו מדברים בימים ההם. ז"א החלק אשר נכלל במקרה בספרי תנכנו. אבל ספרי התנך אינם מלון של

הלשון העברית הקדומה, הם אינם כוללים את כל גנוי הלשון של הימים ההב, ובמקרה לא באו אלפי מלים שהיו בפי העם בספרים האלה. יודעים הננו כי ספרים אלה הם או ספרי פיוט, נבואות, תוכחות, נחמות ותקוות, או שהם ספרי היסטוריה או דברי חקים ומשפטים, אבל רוב הדברים השיכים לחיי יום יום — אין זכר להם בספרים האלה.

ולא נוכל לאמר כי חסרו מלים כאלה בלשון, כי הן היתה הלשון לשון חיה בימים ההם. ר' יהודה הלוי, משוררנו הלאומי, בדברו בספרו הכוזרי על הלשון העברית, חפץ להראות את מלך כוזר כי הלשון העברית היתה בימי קדם בעלת אוצר הרבה יותר גדול ממה שנשאר לנו ממנה, והוא מביא לו ראיות שונות. מי שקורא את פרקי בנין המשכן והבית של שלמה, מוצא בהם הרבה מנחים למקצוע הבנין והאריגה ומלאכת עץ ואבן, בפרק אחר, המדבר על בעלי חיים טמאים וטהורים, הננו מוצאים רשימה שלמה של בעלי חיים שונים, וכן בפרק ב' בישעיה באה רשימה גדולה של מיני תכשיטים של הימים ההם. זה מראנו על עשר של מלים בענינים שונים בלשון, ולולא באו הפרקים האלה בתנך, לא ידענו למשל שמות בעלי חיים רבים או תכשיטים שונים. גם מנחם בן סרוק במחברתו מקונן על זאת שהלשון העברית בגלותנו קצרה מאד מפני שלא נשארו לנו לפלטה בלתי אם ספרים מעטים מהתקופה התנכית.

בכל אופן, לו הצרכנו להסתפק רק בספרים האלה היינו משללים מהרבה מלים של צרכי החיים. וטוב הדבר שבמשך הדורות שמאחרי תקופת התנך נוצר בישראל עוד מקור לאוצר גדול בלשון, הוא ספרות התלמוד אשר בה דנים על דברים רבים מחיי יום יום, וממילא צפות ועולות מלים רבות חדשות בכל הענינים האלה כתוספת על האוצר התנכי.

אך העשר הגדול הזה לא הועיל הרבה להעשרת הדבור העברי, כי חלק גדול מהמלים שהיו צריכות להכנס לשמוש בדבור החי, היה גנוז בספרים האלה כאבן שאין לה הופכין, אנשים לרבבות למדו את הספרים האלה כלמוד תורה לשמה או לשם הסקת הלכה מהם, אבל לא הלכו אנשים לחפש אחרי המלים האלה לשם הכנסתן אל הדבור החי, מפני שלא היה מי שהיה צריך להשתמש בהן, לא היה מי שדבר עברית.

גם הדורות שבאו אחרי התקופה התלמודית נתנו תרומתם לאוצר הלשון והעשירוהו יותר. היו תקופות שהוסיפו מלים בלשון מתוך הכרח. נמצאו אנשים שקבלו עליהם לתרגם ספרים חשובים של גדולי ישראל בפילוסופיה, במתמטיקה, בתכונה וברפואה שנכתבו בלשון הערבית העשירה מאד באוצר מליה, ספרי רבנו סעדיה גאון, ר' יהודה הלוי, הרמבם, ועוד. היו גם קהלות שהטילו על יודעי לשונות לתרגם את הספרים, ומובן כי עבודתם הכריחתם לחדש מלים בלשון או

מהלשון עצמה או מהלשון הערבית הקרובה בצורת מליה לעברית, ונוצרו מלים מעין "מציאות" ו"הגדרה" וכיוצא בהן בהלשון העברית בעצמה, ו"עלה" ו"אפק" ו"קטב" ו"הנדסה" וכיוצא בהן מהלשון הערבית, ומלים רבות מאלה היו בבחינת "ולא נודע כי באו אל קרבנה". היו כל כך קרובות לצורות מלים עבריות עד כי לא נפר כי לקחו מלשון אחרת, הנה מלת "מרכז" למשל אשר ממנה נוצר גם פעל "רפז" ו"התרכז" — לא יחשב איש כי מלה זו איננה לא בתנך ולא בתלמוד או במדרשים והיא מלה ערבית טהורה. מלים אלו התמזגו בלשון העברית מפני צורתן העברית מה שאין כן במאות מלים יוניות ורומיות שבאו במדרשים ביחוד ושלא יכלה הלשון העברית לעפל אותן מפני צורתן שאיננה לפי רוחה ומשקלי שמותיה.

אבל עם כל אלה יחד לא היה עדין ספק לעשות את הלשון העברית לשפה חיה מדברת בימינו אלה מפני שני טעמים:

(א) מפני כי כל הספרים הרציניים האלה המדברים בעניני האלהות, והשכל הנפרד, והנבואה, ומדעים רוחניים שונים, גם הם אינם מדברים על עניני חיי יום יום ולא עסקו בעניני מאכלים שונים, ומשקאות, ומלבושים, וכלים וכיוצא בהם.

(ב) עלינו לשים אל לבנו כי במשך אלף וחמש מאות שנה שנפסק הדבור העברי נתחדשו בעולם דברים רבים מאד: כלים, מכשירים, מכונות, וחלקיהם וחלקי חלקיהם, כל הדברים האלה שנתחדשו בעולם נתחדשו הם ושמותיהם יחד. נוסף כלי — נוסף שם לו, בהוצר ברג חדש נתן לו גם שם, בשעה שבלשון העברית לא דבר איש עליהם ושם לא נתן להם, ומלבד הדברים החמריים האלה הן נתחדש ג"כ הרבה בעולם הרוחני במשך התקופה הארכה הזאת, נתבררו הרבה משגים חדשים, ונתן כמובן שם לכל אחד מהם, ובלשון העברית לא נמצא כל זכר להם.

נקה לנו אפלו גליון עתון אחד ונצין בו את המלים אשר לפני ששים שנה לא השתמש שום חכם או סופר בהן, ונתפלא בעצמנו לאמר: מה דלה ומה חסרה היתה לשוננו אז! ומי שחשב אז על תחית הלשון העברית בתור שפת דבור, שפת החיים, ושפת השוק, הן צריך לחשוב באמת לחולם חלום ממש כחלום שיבת ישראל לארצו במאות אלפיו באותו זמן.

חובבי ציון הראשונים אמרו: יעברו דורות עד שנשיג איזה דבר בתחית ארץ ישראל על ידי עם ישראל, אבל אנו צריכים לעבד כדי להפך במשך חמשים או מאה שנים את חלומנו למציאות, אם לא נתחיל, לא נתקדם. והנה בא הזמן ופתר חלק מהחלום הזה. וכן היה הדבר ביחידי הסגלה המעטים אשר חלמו חלום תחית הלשון העברית, ידעו כי קשה הדבר כקריעת ים סוף אך לא נרתעו

מפני הקשי הזה. אמרו: חובה עלינו להתחיל, והזמן יעשה את שלו. ואם אנו רואים כיום רבבות מישראל בארץ ובגולה מדברים עברית בפעל ממש, וחלק גדול מהקשיים הוסר, הן אות ומופת הוא כי התקדמנו במשך יובל השנים למן העת ההיא. נעשה אז הנסיון הקשה בבית אחד, שנים ושלושה, וכל אחד ואחד הרגיש את הקשי שישנו בו; ואם יש פסוק האומר „אויבי איש אנשי ביתו“, הנה פה התקים במלואו. האויבים הראשונים של מי שרצה להנהיג בביתו את הדבור העברי היו אנשי ביתו. הם הקיפוהו בשאלות כתנור של עכנאי, והוא המסכן סבל יסורי גיהנום. ישבו אל השלחן לאכל החלו השאלות: מה שם כלי-אכל זה? ומה שם מאכל זה? איך קוראים ל„לוקשן“ ואיך ל„פרפל“? ומה שם הכלי הקטן ששמים בו את המלח? והכלי שמביאים בו את הקפה אל השלחן? ואבי הבית הדורש מבני ביתו כי ידברו עברית לא ידע לענות לאלה הילדים הקטנים שלא יכלו להשלים עם הרעיון כי אבא איננו יודע.

אז היה מחיב להוצר מין מכשיר אשר יקל מעל ענויי האנשים החפצים לדבר עברית. ומכשיר זה נוצר בצורת „ועד הלשון“, ישבו חבר אנשים מלמדים, יחפשו בספרות העברית אחרי כל מלה נשכחה שאפשר להשתמש בה לדבר החסר בלשון, ימצאו מלים וימצאו מלים, ובלבד שחסרון אחרי חסרון ימלא. והועד נוצר, וישב על האבנים והתחיל ללדת מלים, לדגר מלים ולמלט מלים, והעקר: לחדש מלים או למצואן מן המוכן, לחשף אותן מתוך גנוי התלמוד, התוספתא והמדרשים, ישבו ועברו על הספרים האלה מתוך כונה להוציא מהם כל מה שאפשר להשתמש בו ושאינו ידוע לקהל. ויש שמצאו מלים שיש להן מובן ידוע ואפשר להשתמש מהן למובן קרוב אליו שיש לנו צרך בו מפני שאיננו נמצא עדין בלשון.

אך בכדי להכניס את המלים לשמוש בחיים נדרש איזה אמצעי מיחד שיַחַרְת אותן במח הקהל. וגם לזה נמצא האמצעי הנדרש: בן-יהודה השתמש לזה בעתונו „הצבי“ אשר הקהל אהב לקראו, והתימנים למדו אותו (כך היו אומרים אז), ומדי התחדש מלה התאמץ להשתמש בה במשך זמן פעם אחר פעם במאמריו בעתונו עד אשר נחקקה על לוח לב הקוראים ובהצטרכם להשתמש במובנה מצאזה כבר בזכרונם.

ענין יצירת מלים חדשות בלשון עורר מלחמה קשה מצד הכופרים אשר בחוץ-לארץ, ז"א דוקא מצד אלה שהיו צריכים לשמח על אשר נמצא מי שמשתדל לעזר להם. סופרים אלה לא יכלו להשלים עם הרעיון כי יושבים בירושלם חמשה אנשים ועוסקים בחרשת מלים. את הועד פנו בשם „פבריקה של מלים“, ואת חבריו בשם „מרחיבים מחריבים“ את הלשון, כי כל מה שאיננו נמצא בספרות הריהו זר לה.

קם אז הד"ר קנטור¹ עורך "היום" וחבר שיר של פגעים בצורת דו שיח "מניח הלשון" ו"קורא" שפרסמהו ב"השלח" להתל בועד הירושלמי. קם לילינבלום שבעיניו לא מצאה חן המלה "רצינות" שחדש בן-יהודה ואמר כי הוא מריח בה ריח של ricinus, שמן קיק, ולא הסתפק בזה וקם וחבר מהמלים המחדשות ע"י ועד הלשון מכתם בן שורות אחדות שפרסמהו ב"המליץ", כאומר: ראו מה נותן לכם הועד הירושלמי. והשם "אזני המן" שקבע ועד הלשון לתופינים המשלשים שעושים לפורים, ואשר לקחהו מדברי קלונימוס בן-קלונימוס — לא מצאו חן ביחוד בעיני הסופר שמעון ברנפלד², והרעיש עליו את העולם באחד ממאמריו. ככה מצא לו כל סופר חץ אחר לירות בחברי הועד המסכנים.

וחברי הועד הירושלמי המסכנים לא נרתעו מכל הדברים האלה, וביחוד מן היחס השלילי הזה של סופרי הגולה וענו להם: קל מאד לכם אתם הסופרים היושבים בחוץ-לארץ להסתפק במה שיש כבר בלשון. אתם לא קבלתם עליכם את חובת הדבור העברי. כל עניינכם עם הלשון הוא רק ענין שבכתב, כתיבת ספרים, ומאמרים, ושירים וספורים. אתם מיפים דבריכם במליצות לקוחות מהתנך ומתקשטים בנוצות זרות. ואלה מכם הכותבים פרוזה אינם מרגישים במחסור בלשון, ראשונה מפני שאינכם מדברים על הריאליה של הדברים שבחיים, הנכם כותבים ספורים ומאמרים וכל מיני דברים אחרים, שנית: אם במקרה חסרה לאחד מכם איזו מלה, אתם מחסירים את כל המאמר שהיתה צריכה לבוא בה. וכן הדבר במי שמתרגם משפה זרה לעברית אשר לו בודי חסרות מלים שונות. הוא מוֹתֵר על כל המשפט, ומי ילך וישוה את דברי המתרגם למקור ויִזְכַּח כי חסרים אילו משפטים בספר שלם. אבל אנחנו בני ארץ ישראל הרוצים להחיות את לשוננו בפנינו ובפני ילדינו, אנחנו מכרחים להמציא את כל החסר לנו.

והמנצחים היו סוף סוף סופרי הגולה, ובהתחדש מלים רבות מאד הכרחו הם בעצמם להשתמש בהן. ועד הלשון החל לפרסם שמות חדשים ברשימות שונות; רשימות לכלי מלאכה שונים, רשימות למיני מאכלים ומשקאות, רשימות להלבשה ולהנעלה; ומצד שני רשימות למנחי מדעים שונים: מתמטיקה, פיסיקה, כמיה, למדעי הטבע: החי והצומח והדומם, ועוד, ועוד.

זו היתה העבודה העקרית של ועד הלשון. והתעודה השניה היתה ענין הדיוק בלשון. רגילים היו הסופרים להשתמש במלים בלתי ברורות במובנן לכל מה שהיה חסר בלשון, עפ"י המדה: "אם אינו ענין לכאן תנהו ענין לכאן". דבר כזה לא יתכן בשפה חיה הצריכה לדיק בדבריה ולא להשתמש במה שקוראים

¹ הוא מי בלשון, "השלח" כרך א' 286—292.

² "הצפירה" מס' 111.

תחליף. הן ידעתם את המעשיה במי שכתב לו חתנו ששמו אותו ב"צינוק" ולא ידע אם זה עפ"י פרוש רשי או הרדק או אבן עזרא. ועל ועד הלשון היתה התעודה לברר את המשג המדיק של כל שם מהשמות הנרדפים עד כמה שאפשר.

תעודה שלישית היתה לועד להפטר מכל סבל השמות ההולכים "שנים שנים", ז"א שמות דברים המרכבים משתי מלים ולפעמים גם יותר. לכלי המראה על הזמן לשעותיו ולרגעיו קראו בני דורות ההשכלה "מורה שעות", ולמתקנו קראו כמובן "מתקן מורי שעות"; לגליון המתפרסם יום יום או לשבועות או לירחים קראו בשם "מכתב עתי" ולמפרסמהו "מוציא לאור" (זה בכלל שם מזור, כי איך יובן בשם "מוציא לאור" כי הכונה היא למפרסם מכתב עתי?); ולבית אסף ספרים נתן שם מזור "בית עקד ספרים", ולמשגיח עליו "מנהל בית עקד ספרים". דבר זה איננו כלל לרוח הלשון העברית. ישנן לשונות שההרכבה נוחה להן, כגון הגרמנית שאפשר שיהיה בה שם בן יותר מעשרים אותיות במלה אחת כגון *Nachmittagsschlaefchen* (22 אותיות!) או: *Zahlungsunfaehigkeit* (20 אותיות!) ועוד אלפי שמות כאלה. וישנן לשונות כגון הצרפתית והאנגלית ועוד כאלה שאינן משתמשות עפ"י רב בשמות מרכבים. והשפות השמיות בכלל אינן יכולות לעכל הרכבות בשמות, ואף כי ישנה דרך הסמיכות בהן קשה להשתמש בשמות המרכבים בדרך הסמיכות כשרוצים ליחסם אל אחד כנוי הקנין המחברים אל שם. כי איך נאמר למשל בחפצנו להגיד "מורה השעות שלי"? הנאמר: "מורה שעותי"? או: מורי השעות? וביחוד, איך נאמר: "מתקן מורה השעות שלי"? ובכן השתדל הועד לחדש לכל אלה מלים יחידות: שעות, שעות, שעות, עורך, ספריה, ספרן, וכן הלאה. והמלים האלה נתקבלו בחיים, ואין זוכר עוד את המלים המוזרות ההן.

מלבד חדושי המלים לצרכי חיי הבית היה צריך שועד הלשון יחדש מלים לבתי הספר.

בימים ההם היו בתי ספר אחדים שקבלו עליהם להורות גם את המקצועות החילונים בעברית. אמנם היו אלה רק בתי ספר עממיים, אך גם לאלה לא היו עדין די שמות לכל המנחים של המקצועות השונים, ומורה מורה היה נאלץ לחדש מלים למה שחסר לו, והתחילה ערבוביה בקביעת השמות, בבי"ס זה קוראים למנח זה בשם זה, ובבי"ס אחר נתן לו שם אחר. ומלבד זה הן לא כל מורה הוא בלשן ומחדש מלים, המורים פנו אל הועד, והוא היה צריך להיות הפוסק וגם המחפש.

עבר זמן ולביה"ס העממי נוספו שני מוסדות, אחד למטה ממנו ואחד למעלה ממנו: גן הילדים וביה"ס התיכון, הגימנסיה, והיה צריך תכופ במלים חדשות

לעוללים הרכים לכל מיני משחקהם ועבודותיהם, וגם לבוגרים במדעים השונים במדרגה יותר גבוהה. פה היה הפקפוק גדול, אם היה אפשר להורות מדעים כשחסרות מלים רבות להם. אם התחילו להורות למשל תורת הצמח (בוטניקה), היה צריך לקרא בשם לצמחים רבים ושונים, וכן לכל חלק וחלק של הצמח, וכן הדבר בתורת החי, ובתורת הטבע (פיסיקה), ובלמודים אחרים, אך ההכרח הן הוא אבי היצירה, ובכן היו גם פה הכרח ויצירה והתגבר והתגברנו על כל הקשיים השונים גם בבוא העת לפתח את המוסד העליון למדע הוא המכללה העברית, ולפניו את התכניון בחיפה אשר שאלת הוראת כל המדעים בו בעברית גרמה ל"מלחמת השפות" הידועה.

ועד הלשון הלך והתקדם צעד צעד יחד עם החיים, וכל מה שהתקדמו חיינו בארץ ישראל יותר ויותר כן התקדם גם הוא.

ויהא הדבר ברור: אינני אומר ליחס כל שכלול הלשון ומלוי חסרוניה דק לועד הלשון. הרבה חדשו המורים, הרבה חדשו הסופרים, אך ועד הלשון היה המוסד היחיד שעקר תכליתו היה חדושי מלים ובזה עסק כל הימים בתור חובה.

אחרי המלחמה העולמית הקודמת לבשו החיים בארץ ישראל צורה אחרת, ואתם יחד גם הלשון העברית, ותחת אשר בימי המלחמה היה אסור להדביק מודעה ברחוב בעברית, נהיתה הלשון העברית בתקף המנדט לאחת השפות הרשמיות של הממשלה. והממשלה היתה מכרחת להתחשב בעבדה זו, החל מן הפתקה שעל כל דלת ודלת של כל אחד מחדרי מחלקות הפקידות השונות ועד העתון הרשמי שהיא מפרסמת, ועד כל המודעות שהיא מדביקה ברחובות או שולחת לאנשים פרטיים, ועד לקבלת כל מיני בקשות של התושבים או שמיעת טענותיהם בבתי המשפט. כל החיים הממשלתיים נהיו גם לעבריים.

ומצד שני הפכו כל בתי הספר שבערים ובמושבות לבתי ספר עבריים, ועשרות אלפי ילדים למדו כל למודיהם בעברית, ומפיהם למדו אלה מהוריהם שלא ידעו עברית — לדבר בלשון זו.

עתה נהיתה העברית באמת ללשון העם, ובכל אפן ללשון הדור הצעיר

ברבבותיו.

גם לפני המלחמה היה ידוע בעולם כי בארץ ישראל מדברים עברית, וכל יהודי היושב בגולה שש ושמח על העבדה הזאת, אבל אנו היושבים בארץ ידענו כמה הם המדברים עברית בארץ: חלק קטן מאד של הדור הצעיר וחמשה או ששה בתי ספר ששם שררה העברית בתור שפה חיה. אבל הורי הילדים האלה, הבוגרים שבארץ, המשיכו לדבר בלשונותיהם השונות.

נוסף גורם שלישי, הוא החלטת הסתדרות העובדים על רבבות חבריה כי הלשון היחידה שצריכה להיות המדברת היא רק הלשון העברית. וככה נוספו עוד

רבבות מדברים עברית, תחת אשר לפני המלחמה הוציאו אף עתון באידית. ותחית הלשון העברית בתור שפה מדברת היא המתנה היותר חשובה שנתנה ארץ ישראל לגולה. ואם ישנם בתי ספר למאות בגולה אשר שפת ההוראה בהם היא עברית, וישנם כיום עולים רבים מהגולה אשר ברגע דרך רגלם על אדמת ארץ ישראל הם מדברים כבר בעברית כאחד ממנו. הן זוהי השפעת ארץ ישראל המדברת עברית. ואם היא והם יודעים לדבר בששפה זו על כל ענין מבלי הרגש איזה מחסור שהוא בלשון — הן כל זה הודות לאלפים רבים של מלים בכל מקצועות החיים שחדש ועד הלשון העברית, נוסף על אלפי המלים שחדשו הסופרים.

אך התקדמות תחית הלשון בפי תושבי ארץ ישראל הגדילה גם את הדרישות למלים חדשות. אם הנגר, והנפח, והפחח, והסנדלר הנהיגו את הלשון העברית בבתי מלאכתם, הן נדרשו להם מלים נוספות לכל כלי מלאכתם ולחלקי הכלים האלה, ופעלים לפעולות הנעשות אצלם. אל מי פונים? אל ועד הלשון.

אם הממשלה מכרחת להנהיג בכל מחלקותיה את השפה העברית, הן ישנם מנחים תכניים רבים שלא ידוע להם עדין שם בעברית, ואז פונה גם הממשלד אל ועד הלשון. והיא אכן עשתה כזאת לא פעם ולא שתים.

ובכן בא שנוי גדול גם בעבודת ועד הלשון: במקום ועד קטן בירושלם שהיה מתאסף פעם בשבועים ישנם כיום כבר כארבעים חברים לוועד הנחלקים לוועדות שונות שכל אחת מהן עוסקת במקצוע מיחד לה, והועדות הן גם בירושלם, גם בתל אביב, וגם בחיפה.

ובשעה שבמשך עשרות בשנים מלפני המלחמה הקודמת עלה ביד ועד הלשון לפרסם רק חמש חוברות של „זכרונות ועד הלשון העברית“, הנה זה עשר שנים שהוא מוצא את רבעונו „לשוננו“ בלי כל הפסקה ונותן מקום לכל מיני חקירות בלשון מלבד רשימות המלים המחדשות ע"י כל הועדות השונות במקצועות השונים. ומלבד זה מפרסם ועד הלשון מזמן לזמן מלונים קטנים מקצועיים לתועלת כל בעל מקצוע, למן המלון למתמטיקה ועד המלון לכלי המטבח והתבשילים השונים, ועד המלון לגדול צאן.

הכרטיסיה של המלים המחדשות על ידי ועד הלשון בלבד אשר סדרה במשרדו בזמן האחרון עולה כבר ליותר מעשרת אלפים מלים, והועד יוכל להביט בגאון על עבודתו שעלה בידו לעבד עד כה.

אך האדם נוצר בעינים המביטות בעקר אל מה שלפניו, וועד הלשון שזכה כבר לשנתו החמישים צריך לראות מה היא החובה המוטלת עליו עד ליובל השנים הבאות, ויודע הוא כי המלאכה מרבה הרבה יותר מאשר עד כה. עולמנו עתה הוא עולם ההמצאות, עולם המכונות עם כל גלגליהן ואופניהן, ו"בית-החרשת

למלים", כאשר קראו לו בלעג בראשונה, מחיב להוציא תוצרת בקנה מדה הרבה יותר גדול מאשר עד כה.

במשך חמשים שנה עבדו כל חברי ועד הלשון בהתנדבות, ואם ישנו תקציב גדול עתה לוועד, הן זה בעקר לפרסומיו השונים ולפקידיו המדעיים והמשרדיים אשר אי אפשר לו להתקיים בלעדיהם.

חלק הגון מתקציבו מקבל ועד הלשון מ"מוסד ביאליק", מוסד זה אשר האיש ששמו נקרא עליו היה אחד נשיאי ועדנו מיום הספחו אליו ועד יום מותו. חלק מתקציבו הוא משיג מעזבונו של המנוח יצחק ליב גולדברג אשר במשך עשרות בשנים תמכהו חדש בחדש בסכום ידוע. ואת שארית תקציבו הוא מקבל מקוני פרסומיו, ובעקר מחברי "חברת אמוני הלשון העברית" אשר בארץ.

ועד הלשון יודע חובתו לעמו, ועמו צריך לדעת חובתו לוועד הזה למען יוכל לעמוד גם בנמים הבאים בדרישותיהם על גבה תעודתו.

ואנכי, שהייתי חבר ועד זה למיום הוסדו לפני חמשים שנה ועד דיום, הנני מברך את ה' שהחיני וקימני והגיעני לזמן הזה.